

MI KÜLÖNBÖZTETI MEG
A TERRORSZERVEZETEKET
A BŰNSZERVEZETEKTŐL?

BEVEZETÉS

A mindennapok hazai és nemzetközi szinten tapasztalt hírei, eseményei kapcsán számos alkalommal felmerült a kérdés, hogy mit tekinthetünk szervezett bűnözésnek és terrorizmusnak fogalmi vagy büntetőjogi értelemben. Hasonlóképpen jellemezzük, írjuk le a terrorizmust, a terrorista csoportokat is, azonban azoknak sincs olyan definíciója, amely tartalmazná a tárgyalta fogalomkörök konkrét megfogalmazását, csak ugyanúgy a rá jellemző tulajdonságokkal írja körül.

A szervezett bűnözés és a terrorizmussal kapcsolatos bűnözés nexusának megfigyelése egy nagyon egyszerű dolog körül mozog: a terroristák gyakran követnek el olyan bűncselekményeket, folytatnak olyan bűnöző tevékenységet, amely számukra anyagi bevételforrásként jelenik meg. A bűnözés kétségkívül mindig fontos pénzforrás volt valamennyi terrorista, terrorszervezet számára, azonban folyamatos az egyet nem értés azzal kapcsolatban, hogy van-e, illetve milyen mértékű átfedés a terrorizmus világa és a szervezett bűnözés között.

Van-e kapcsolat, átfedés a szervezett bűnözői és a terrorista csoportok között? Megfigyelhető-e valamilyen – akár fejlődési, kialakulási folyamat ezen szervezetek mögött? Miért jön létre egy-egy ilyen csoport? Átalakulhat-e az egyik a másikba? Esetleg mindkét csoport tulajdonságait, jellemzőit – de más-más cézzal, tevékenységüktől függően – más aspektusból nézve hívhatjuk őket egyszer szervezett bűnözői csoportnak, másszor terroristáknak? Ezen összefüggéseket vizsgálva kapunk választ arra, hogy mi különbözteti meg a terrorszervezeteket a bűnszervezetektől.

SZERVEZETT BŰNÖZÉS

Mindenekelőtt fontos a fogalmak tisztázása, meghatározása hazai, illetve nemzetközi szinten is, mivel azok eltérő ismérvekkel, tartalmakkal bírnak.

A szervezett bűnözés új irányai és módszerei új megközelítést igényelnek mind tagállami, mind pedig közösségi szinten. Új doktrína a bűnügyi kockázatelemzésen

alapuló, automatikusan végbemenő (proaktív) fenyegetettségértékelés (korábban, 2006. évtől OCTA,¹ 2011-től SOCTA²), illetve az elemzéssel interaktív módon támogatott új Európai Bűnügyi Hírszerző Modell (ECIM³) alkalmazása.⁴

Az OCTA (Organised Crime Threat Assessment – Szervezett Bűnözés Általi Fenyegetettség Értékelése) az Europol által készített olyan stratégiai jelentések, értékelések összessége, amelyek a tagállamok által készített és előterjesztett értékelések alapján készültek. Ennek továbbfejlesztett változata lett a SOCTA (Serious and Organised Crime Threat Assessment), amely kibővült, így lett belőle Súlyos és Szervezett Bűnözés Általi Fenyegetettség Értékelése, amely elemzések kiadására két évente kerül sor.

Az első OCTA-jelentések elkészítéséhez Magyarország nagyszámú szervezett bűnözői csoportot érzékelt, illetve adtak le jelentéseikben a megyei rendőrkapitányságok, míg Olaszország összesen 2-3 ilyen csoportot jelölt meg, azokat a főleg maffiaszervezeteket, amelyek hatalmas kihívást jelentettek a helyi bűnüldöző szervezeteknek, illetve nemzetközileg is ismertek kiterjedt, államon túli jellegük miatt.

Fogalma, meghatározásai

A szervezett bűnözés definíciójának egyik hazai, Dános Valér ny. r. vezérőrnagy, a Rendőrtiszti Főiskola volt főigazgató parancsnoka által történő meghatározása: „A szervezett bűnözés egy adott társadalom összébűnözésének sajátos alstruktúrája, amelyet azoknak a hivatásos bűnözőknek a bűncselekményei képeznek, akik valamely bűnöző társulás tagjaként (vezetőjeként) tervszerűen, tagolt munkamegosztás és magas fokú konspiráció mellett valósítják meg bűncselekményeiket.”⁵ Fentiek tekintetében a szervezett bűnözés az alábbi ismérvekkel rendelkezik:

- ♦ az adott társadalom összébűnözésének része;
- ♦ társulások bűnözés;
- ♦ fő pénzszerzési tevékenységként üzött, hivatásos bűnözés;
- ♦ vagyonszerző bűnözés;
- ♦ egzisztenciateremtő hatású bűnözés;
- ♦ tagolt, munkamegosztáson alapuló, magas fokú külső és belső konspiráció mellett megvalósuló bűnözés.

¹ OCTA – Organised Crime Threat Assessment.

² SOCTA – Serious and Organised Crime Threat Assessment.

³ ECIM – European Criminal Intelligence Model.

⁴ ISTVANOVSKI 2015.

⁵ DÁNOS 1999: 214.

Az Európai Unió (EU) Tanácsának meghatározása szerint: „A bűnszervezet olyan strukturált szervezetet jelent, amelyet adott időszakra kettőnél több személy összehangoltan hoz létre olyan bűncselekmények elkövetése céljából, amelyeket a törvény legalább négy évig tartó szabadságvesztéssel vagy szabadságelvonással járó intézkedéssel, illetve ennél súlyosabb büntetéssel sújt, akár a bűncselekmény elkövetése maga a fő cél, akár az anyagi haszonszerzés és – adott esetben – az állami hatóságok törvényellenes befolyásolásának eszköze.”⁶

Az Interpol⁷ az alábbiak szerint definiálta 1988-ban a szervezett bűnözés fogalmát: „Bármely vállalkozás vagy emberek csoportja, mely folyamatos, nemzeti határokat figyelmen kívül hagyó, illegális tevékenységet folytat, és melynek elsődleges célja anyagi nyereség létrehozása.”⁸ A meghatározásban foglaltak szerint az alábbi ismérvekkel kell bírnia:

- ♦ vállalkozás és/vagy csoport létrejötte;
- ♦ folyamatos aktivitás, amely a határokon is túlmutathat (transznacionális jelleg);
- ♦ célja maga az eredmény: az illegális jövedelem, anyagi haszonszerzés.

A palermói egyezmény 2000. december 14-én jött létre, amelyet az Egyesült Nemzetek keretében 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezmény kihirdetéséről szóló 2006. évi CI. törvénnyel (2006. XII. 6.) az Országgyűlés kötelező hatályúnak ismert el. Az egyezmény 2. cikk a) pontja meghatározta a szervezett bűnözői csoport fogalmát, amely szerint „bizonyos ideig fennálló, három vagy több főből álló strukturált csoport, amely összehangoltan működik egy vagy több, a jelen Egyezményben meghatározott súlyos bűncselekmény elkövetése céljából, közvetlen vagy közvetett módon pénzügyi vagy más anyagi haszon megszerzésére törekedve”.⁹

A dokumentum alapján nemzetközi jellegűnek számít azon bűncselekménytípus, amelyet: egy országban követnek el; de az előkészítést, valamint tervezést, továbbá az irányítást és/vagy az ellenőrzés egy részét másik államban végzik; esetleg olyan

⁶ Európai Unió Tanácsának együttes fellépésében (1998. december 21.) közzétett meghatározása.

⁷ International Criminal Police Organization: Bűnügyi Rendőrség Nemzetközi Szervezete.

⁸ GELLÉR–HOLLÁN 2004: 14.

⁹ 2006. évi CI. törvény az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezmény kihirdetéséről 2. cikk. (2019. 03. 25. hatályos állapot).

szervezett bűnözői csoport követi el, amely több államban folytat bűnözői tevékenységet; és/vagy jelentős kihatással van egy másik országra.¹⁰

Az Európa Tanács Szervezett Bűnözés Büntetőjogi és Kriminológiai Kérdéseivel Foglalkozó Szakértői Csoportja kötelező és esetleges kritériumokat fogalmazott meg ahhoz, hogy a bűnszervezet megállapítható legyen. A szervezett bűnözés összetevői, kritériumai:

„Kötelező összetevői:

- több személy (legalább három) azonos, illegális célból történő titkos (kondspirált) együttműködése;
- hosszú távú (több illegális cselekmény végrehajtására irányuló) vagy határozatlan időre szóló titkos együttműködés;
- súlyos bűncselekmények elkövetése vagy ilyen bűncselekmények elkövetésére való törekvés;
- anyagi haszonszerzés és/vagy hatalmipozíció-szerzés érdekében.

Esetleges kritériumok:

- valamennyi résztvevőnek meghatározott feladata vagy szerepe van;
- kialakult belső fegyelem vagy ellenőrzés valamilyen formája;
- megfélemlítési céllal erőszak vagy más módszer alkalmazása;
- befolyásolják a politikát, a médiát, a közigazgatást, a rendészeti szerveket, az igazságszolgáltatást, illetve a gazdasági életet;
- kereskedelmi vagy üzleti jellegű formák alkalmazása;
- pénzmosás;
- nemzetközi együttműködés.”¹¹

Egy bűnözői csoportot akkor minősíthetünk szervezett bűnözői csoporttá, ha a működése során minden kötelező összetevővel és legalább kettő esetleges kritériummal rendelkezik.

¹⁰ 2006. évi CI. törvény az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezmény kihirdetéséről 2. cikk. (2019. 03. 25. hatályos állapot).

¹¹ Európa Tanács Szervezett Bűnözés Büntetőjogi és Kriminológiai Kérdéseivel Foglalkozó Szakértői Csoportja (PC-S-CO) által megfogalmazott összetevők, kritériumok. KIRIPOVSKY 2007: 79–80.

A szervezett bűnözés leggyakoribb területei, minden gazdasági és társadalmi változást lereagálva, folyamatosan változtatva az arculatán:

- ♦ „az élet, a testi épség elleni bűncselekmények (emberölés, testi sértés, személyi szabadság megsértése);
- ♦ egészséget veszélyeztető bűncselekmények (kábitószer-kereskedelem);
- ♦ emberi szabadság elleni bűncselekmények (emberrablás, emberkereskedelem);
- ♦ nemi élet szabadsága elleni bűncselekmények (prostitúció szervezetszerű működtetése, gyermekpornográfia);
- ♦ közbiztonság elleni bűncselekmények (lőfegyverrel vagy lőszerezettel visszaélés);
- ♦ közigazgatás rendje elleni bűncselekmények (embercsempészés);
- ♦ vagyon elleni erőszakos bűncselekmények (rablás, zsarolás);
- ♦ vagyon elleni bűncselekmények (lopás, csalás, uzsora-bűncselekmények);
- ♦ a pénz- és a bélyegforgalom biztonsága elleni bűncselekmények (pénzhamisítás);
- ♦ pénzmosás, tiltott adatszerzés és az információs rendszer szabadsága elleni bűncselekmények;
- ♦ virtuális térben elkövetett bűncselekmények (új tényállások létrejötte, a jövőben az internet felhasználásával elkövetett számítógépes bűncselekmények).¹²

Klasszikus, hagyományos bűnszervezet

Nem minden esetben életvitelszerűen bűnözői életmódot folytató személyek, azonban a csoport három vagy több főből tevődik össze, konspiráltan működik, és a csoport célja olyan típusú szándékos bűncselekmények elkövetése, amelyeket a hatályos Büntető Törvénykönyv ötévi vagy ezt meghaladó mértékű szabadságvesztéssel fenyeget büntetni.¹³

Speciális bűnszervezet

„Hierarchikus felépítésűek, a résztvevőknek meghatározott szerepük van, magas fokú konspiráció jellemző a működésre, a szervezet legalsó szintjén található tagok részfeladatokat hajtanak végre, nem ismerik a felsőbb szinteken álló személyeket, egyes esetekben még a szervezet vezető tisztségviselőit vagy a vezetőjét sem ismerik.

¹² NYITRAI 2015: 52.

¹³ NYITRAI 2015: 52.

A speciális bünszervezet tagjai az illegális jövedelmet a gazdaságban mossák tisztára, számos esetben politikai befolyásra törekszenek, továbbá jogi apparátus, valamint szakemberek gárdája segíti munkájukat. A speciális bünszervezetek felderítése, bomlasztása a legnehezebb feladat, mivel a magas fokú konspiráció, illetve az aláfőlé rendeltség megnehezíti a hierarchia csúcsán lévő személy eljárás alá vonását. Általában csak a végrehajtó személyeket vonják felelősségre, és a konspiráció miatt nem tudják megnevezni a magasabb szinten lévő, vezető személyeket.”¹⁴

Online (virtuális) térben létrejövő bünszervezetek

A széles sávú internet elterjedésével, valamint az internet névtelenségét is kihasználó ún. dark weben folyó illegális kereskedelem használatával a bünszervezetek is igen gyakran élnek, amelyeket így sokkal nehezebb felderíteni, mint a hagyományos módszereket alkalmazó elkövetőket. Ezenfelül a különböző zsarolóvírusok, malware-támadások,¹⁵ valamint a kriptovaluták¹⁶ (például bitcoin) elterjedésével csaknem nyomon követhetetlenek ezek a hackercsoportok. Különböző kormányzati szinteken (például USA-elnökválasztás) is felmerült a kívülről (külföldről) érkező vagy támogatott választási csalások lehetősége, de a terrorista csoportok is gyakran kihasználják a kibertér adta lehetőségeket kommunikációjuk, ügyleteik elfedésére, titokban tartására.

A szervezett bűnözés elleni fellépésben szükségszerűen Magyarországon is paradigmaváltás történt, a megelőzésre nagyobb hangsúly helyeződött.

TERRORIZMUS

Etimológiaiilag a terrorizmus szó a latin „terror” szóból származik, ami félelmet, megfélemlítést jelent. A terrorizmus különösen összetett kérdés, amely több tudományt, szakterületet érintő megközelítést igényel. Az utóbbi években bekövetkezett sikeres terrortámadások dinamikus megsokszorozódása, valamint a célba vett ártatlan áldozatok egyre növekvő száma és a nemzetközi kapcsolatokban bekövetkező következmények miatt is egyre inkább aggasztó tendenciává vált.

¹⁴ NYITRAI 2015: 52.

¹⁵ Rosszindulatú szoftver: zsarolóvírus, trójai, féreg, banki kártevő.

¹⁶ Virtuális valuta, digitális, kézzel nem fogható pénz, fizetőeszköz.

Fogalma, meghatározásai

A terrorizmus meghatározásakor a szakértők egy dologban egyetértenek: nincsen egyetemesen elfogadott definíció a terrorizmusról. A terrorizmus átfogó definíciója még az ENSZ szintjén sem alakult ki, bár az egyének és csoportok bizonyos magatartásformáit terrorizmusnak hívják számos állásfoglalásban, egyezményben és protokollban. A terrorizmusnak mint fogalomnak az összes ország által elfogadott módon történő egységes meghatározása szinte lehetetlen, de kulcsfontosságú ahhoz, hogy nemzetközi szinten sikeresen lehessen ellene küzdeni. A terrorizmus fogalmi meghatározásakor felmerülő nehézség az is, hogy vannak olyan országok, amelyekben egyes szervezetek a kormányok által politikai támogatást kapnak, így állami eszközökként vagy jogszerű módszerekként tekintenek rájuk.¹⁷

„Terrorizmusnak tekinthető [...] az a tevékenység [...] amikor csoportok (vagy egyének) erőszak (vagy erőszakkal való fenyegetés) tudatos alkalmazásával próbálnak politikai, vallási, ideológiai [...] célokat elérni.”¹⁸

A meghatározás értelmében tehát a terrorcselekményt az általános kísérőelemek közt tárgyalt (hagyományos) erőszakos bűncselekménytől elsősorban a motivációja (a cselekmény mire, milyen célok elérésére irányul) különbözteti meg.

„A terrorizmus célja a fennálló társadalmi és politikai rendszerek megbontása érdekében a félelem légkörének keltése, a létező intézményrendszer elleni támadás és a társadalmak kormányokba és hatóságokba vetett bizalmának megingatása.”¹⁹

„A terrorizmus eltérő eszmerendszerekből merítő, sajátos logikának engedelmesskedő, változatos formákat öltő módszeres erőszak-alkalmazás vagy ezzel való fenyegetés, melynek célja politikai törekvések elérése azáltal, hogy az áldozatban, a nézőközönségben, az államban, a társadalomban megalkuvó magatartás alakuljon ki. A meghirdetett cél általában politikai, ideológiai, vallási, etnikai tartalmú radikális változás kikényszerítése, a cél elérésére alkalmazott cselekménysor. Az eszköz viszont jogi lényegét tekintve köztörvényes, erőszakos bűncselekmény.”²⁰

A fent megfogalmazott definíciók alapján a terrorista csoportok általános jellemzői:

- ♦ erőszak alkalmazása, félelemkeltés, politikai és fentebb meghatározott célok elérése érdekében;
- ♦ társadalom befolyásolása;

¹⁷ KOVAČEVIĆ 1992: 31.

¹⁸ ENSZ kézikönyvi megfogalmazás.

¹⁹ KANCSAL 2013.

²⁰ KUSSBACH 2015: 453.

- ♦ terrorcselekmények végrehajtása során sok civil személy élete, egészsége, vagyona, egzisztenciája veszélybe kerülhet.

A terrorizmus és a szervezett bűnözés kapcsolata gyakran kimutatható, amikor a terrorista csoportok létfenntartásukat, működésüket kábítószer-, fegyverkereskedelemmel, hamis termékek forgalomba hozatalával biztosítják:

- ♦ a két bűnözési forma összekapcsolódik, amikor az anyagi haszonszerzésre irányul;
- ♦ a szervezett bűnözést anyagi célok mozgatják, míg a terrorizmus egyértelműen politikai-társadalmi célok által motivált jelenség.

Az Europol éves, az uniós terrorizmus helyzetéről és tendenciáiról szóló jelentése (a továbbiakban: TE-SAT²¹) áttekintést nyújt az adott évben az EU-ban tapasztalható terrorizmus jelenségéről. A terrorizmus elleni küzdelem az EU és az Europol²² számára kiemelt prioritás, és ez azt jelenti, hogy a TE-SAT az Europol egyik legjelentősebb stratégiai elemzése. A jelentés, amelyet az Europol 2007 óta minden évben elkészít, a terrorizmus kialakult és változó mozgatórugóit mutatja be. Ezek a mozgatórugók:

- ♦ idővel megváltozhatnak vagy eltűnhetnek a politikai vagy társadalmi-gazdasági fejlemények hatására;
- ♦ összeolvadhatnak más ideológiákkal vagy meggyőződésekkel;
- ♦ új, olykor nagyon sajátos és egyéni motivációk építőkövei lehetnek.

A jelentés bűnüldözési szempontból tájékoztatja az Európai Parlamentet és a Tanácsot a terrorizmus EU-ban tapasztalható jelenségéről. Az elemzés alapján folyamatosan csökken a terrorizmushoz köthető támadások száma az EU-ban, azonban figyelemztet az éberség csökkentésének veszélyeire. A terrorizmusnak a 2010. évi TE-SAT által azonosított egyik tendenciája az, hogy az iszlamista terrorista tevékenységeket egyre inkább önmaguktól radikalizálódó és saját magukat kiképző, egyedül cselekvő személyek követik el. A jelentés arra is rámutatott, hogy teret nyer az EU-ban a baloldali és anarchista terrorizmus is.

Az EU-ban 2017-ben a radikális, muszlim vallási indíttatásból elkövetett terrorista cselekmények, merényletek száma megnőtt. Több merénylet vagy merényletkísérlet irányult a nehezen védhető, illetve ún. puha célpontok felé. Megváltozott az elkövetés módszere is, amelyek nem feltétlen bombatámadások vagy fegyveresen elkövetett merényletek voltak, hanem tömegrendezvényekbe történő gépjárművel történő

²¹ Az Európai Unió belüli terrorizmus tendenciáit és jellegzetességeit bemutató kiadvány.

²² European Police Office: Európai Rendőrségi Hivatal.

behajtás, amelyhez nem szükséges speciális ismeret, tudás. További nehézséget jelent a vallási indíttatásból elkövetett terrorcselekmények esetében az ún. második és harmadik generációs bevándorlók szűrése, valamint az ún. „visszatérő harcosok” problematikája.

A szélsőbaloldali terrorizmus továbbra is elsősorban Görögországban, Olaszországban és Spanyolországban jelent problémát, míg a szélsőjobboldali terrorizmus az Egyesült Királyságban és Franciaországban jelentkezett a legerősebben. A statisztikák szerint az EU-ban a legfenyegetettebb országok az Egyesült Királyság, Franciaország, Belgium és kismértékben Olaszország is, annak ellenére, hogy a felsorolásban szereplő első három országban több separatista támadást követtek el, mint vallási indíttatásút.²³

2023-ban hazánkban is megjelent a német közéletben régóta jelen lévő antifa,²⁴ amely szervezet tagjai Budapest utcáin több, személy elleni erőszakos és garázda cselekményt követtek el.

A SZERVEZETT BŰNÖZÉS ÉS A TERRORIZMUS ÖSSZEHASONLÍTÁSA

A szervezett bűnözés és a terrorizmus közötti kapcsolat az elmúlt években megvalósított terrorcselekmények után már nem vitatott, mivel sok terrorista csoport szervezett bűnözői tevékenységet folytat terrorizmussal kapcsolatos tervei finanszírozására. Bizonyított tény az is, hogy sok külföldi, nem helyi származású elkövető – a szíriai és iraki háborúk veteránjai – csatlakoztak fundamentalista szervezetekhez, és származási országukban bűnügyi nyilvántartásokban is szerepeltek.

Hasonlóság és különbség

A terrorizmusnál és a szervezett bűnözésnél mint állandó veszélyforrásoknál, jelenségeknél az alkalmazott módszerek tekintetében folyamatos fejlődés, átalakulás figyelhető meg. Közös tulajdonságaik, hogy gyorsan és hatékonyan alkalmazkodnak a modern kor új kihívásaihoz, a megváltozott körülményekhez, aminek eredményeképpen állandóan megújulnak.

²³ RÉPÁSI 2018.

²⁴ Az antifaszizmus a fasiszta ideológiával való szembenállás, a fasiszta szervezetek, kormányzatok és emberek elleni aktív politikai küzdelem. Egy másik kifejezés az antifaszizmusra (vagy az antifasistákra) az antifa.

1. táblázat: A szervezett bűnözői és a terrorista csoportok jellemzői

	Szervezett bűnözői csoport	Terrorista csoport
Összetétel	három vagy több személyből álló	
Létezés ideje	hosszabb időre tervezett, stratégiai együttműködés	
Működés	összehangoltan működő csoport	összehangoltan működő csoport vagy „sejtek”
Cél	anyagi haszonszerzés céljából olyan bűncselekmények elkövetése, amelyeket súlyosságuknál, társadalomra való veszélyességükönél fogva a törvény ötévi vagy azt meghaladó szabadságvesztéssel fenyegeti büntetni	állam, nemzetközi szervezet kényszerítése, alkotmányos, társadalmi, gazdasági rend megzavarása, erőszakos megváltoztatása, lakosság megfélemlítése, személyek elleni erőszak alkalmazása, jelentős anyagi javak hatalomba kerítése, ezen célok eléréséért más meghatározott bűncselekmények elkövetése
Végső cél	anyagi haszonszerzés	a kikényszerített politikai stb. előnyök birtokában a hatalmuk (például vallási befolyásuk) megerősítése

Forrás: a szerző saját szerkesztése

Azonban lényeges különbség, hogy a konkrét terrortámadások háttérében mindig valamilyen politikai, ideológiai vagy etnikai motiváció található. Tevékenységeik többnyire erőszakos, élet elleni cselekményekben nyilvánulnak meg, amelyeknek célpontjai számos alkalommal a civil lakosság, hogy biztonságérzetüket megsemmisítve félelemben tartsák őket. A cél a lehető legnagyobb számú áldozattal járó cselekmény elkövetése, míg ezek az ismérvek a hagyományos szervezett bűnözésről nem mondhatók el. Ezt azért fontos megjegyezni, mert ez az egyik módja a tisztán terrorizmus és a profitorientált szervezett bűnözés megkülönböztetésének.

Leegyszerűsítve, egymás mellé, párhuzamba állítva a csoportok jellemzőit, az 1. táblázatban látható ismérvek állapíthatók meg.

Ha elkövetői oldalról nézzük, akkor azt tapasztaljuk, hogy a terrorcselekmények elkövetői igénylik a figyelmet, a média szerepe náluk rendkívül fontos. Céljuk, hogy az általuk elkövetett erőszak minél szélesebb körben nyerjen publicitást, míg a szervezett bűnözői oldal igyekszik cselekményeiket titokban tartani.

Az elkövetés tárgya, a konkrét áldozatok a terrorizmus részéről inkább szimbolikusak vagy véletlenszerűek, míg a szervezett bűnözők által támadott helyek, személyek mindig valamilyen célhoz kötöttek.²⁵

²⁵ VÁRHALMI 2008.

A terrorista csoportok általában ideológiai vagy politikai indíttatásúak, míg a szervezett bűnözői csoportok profitorientáltak. Mindkettő titokban és általában ún. földalatti hálózatból működik. A terrorista csoportok gyakran kívánnak versenyezni a kormányokkal a legitimitásért, a szervezett bűnözői csoportok nem. Mindkettő erőszakkal és kegyetlenséggel lép fel – elsősorban a civil áldozatokkal szemben. A terrorista csoportok általában a média figyelmét keresik, a szervezett bűnözői csoportok nem. Mindkettő hasonló (bár nem teljesen átfedő) taktikát alkalmaz: A terrorista áldozatok általában kevésbé diszkriminatívak, mint a szervezett bűnözői csoportok által alkalmazott erőszak. Mindkét esetben erős a csoport ellenőrzése az egyén felett. Mindkettő fedőszervezeteket használ, például legális vállalkozásokat vagy karitatív szervezeteket.

Kriminológiai értelemben a szervezett bűnözés és a terrorizmus közötti alapvető különbség az elkövetők különböző motivációiban rejlik. A terroristák a társadalmi világ reformja, egy adott terrorista szervezet a reformra és az átalakulásra irányuló idealista célok elérése végett, a szervezett bűnözői csoport tagjai pedig a saját jövedelemszerzésük érdekében cselekszenek.²⁶

Ez a meglehetősen egyszerű értelmezés segíthet a szervezett bűnözés és a terrorizmus közötti tényleges különbség meghatározásában. E definíció szerint a terroristák azt akarják, hogy tevékenységeik összhangban legyenek „erkölcsileg magasabb és tisztá” eszméikkel, míg ezek valójában meglehetősen ellentmondásosak. Az aktív terrorista szervezetek közül szinte egyiknek sem „tisztá a keze”, hiszen többségük érintett vagy kapcsolatban van kábítószer- vagy emberkereskedelemmel, ami ellentmondásban van az iszlám tanításával.

A szervezett bűnözés és a terrorizmus között az egyik legnyilvánvalóbb különbség a végső céljukban, az alkalmazott taktikában-stratégiában, valamint a kivitelezésben rejlik. A terrorista cselekmények célja bizonyos politikai célok elérése tiltott és társadalmilag elfogadhatatlan eszközök segítségével. A szervezett bűnözés célja – túlnyomórészt gazdasági, nincs politikai dimenziója – a profit megszerzése, majd gazdasági-politikai hatalom kiépítése a szerzett nyereség legalizálása útján.

A kétfajta bűnözői csoport tevékenysége a „láthatóság” tekintetében is különbözik egymástól.

A szervezett bűnözői csoportok nem tárják fel nyilvánosan céljaikat, soha nem mutatják meg politikai törekvéseiket nyíltan. Arra törekcszenek, hogy tevékenységüket „láthatatlanul” tartsák. Ezzel szemben a terroristák nemcsak nyíltan hirdetik meg céljaikat, hanem azért, hogy bizonyos társadalmi célcsoportoktól támogatást

szerezzenek, hogy a céljuk megvalósításában való elkötelezettségük mindenki számára egyértelművé váljon.

A terrorista szervezeteknek szükségük van a lehető legszélesebb körű nyilvánosságra, hogy céljaikat hirdethessék. Ez publicitást igényel, amelynek megszerzéséért nemcsak az általuk valóban elkövetett cselekményekért vállalják a felelősséget, de esetenként olyanokért is, amelyekhez semmi közük nem volt.

Ezzel szemben a szervezett bűnözői csoportok tagjai soha nem vállalnak felelősséget a bűncselekményeikért, mert nem céljuk a publicitás, csak az, hogy a büntetőjogi felelősségre vonást elkerülve hajtsák végre cselekményeiket.

Gyakran értelmezik sajátosan azt, hogy a terrorizmus és a szervezett bűnözés ugyanazzal az ellenséggel vívja csatáit: az állammal, de viszonyuk az államhoz eltérő. Míg a terrorizmust a fennálló rendszerrel való állandó konfrontáció és a kormány megváltoztatására irányuló kísérlet vagy pusztán csak a megtorlás jellemzi; a szervezett bűnözés az állami szférába történő beszivárgásával, vesztegetésekkel igyekszik azt gyengíteni, illetve saját hasznára fordítani.²⁷

Markáns ellentétjeik ellenére olykor keskeny az a vonal, amely megkülönbözteti a terrorista csoportokat a szervezett bűnözői csoportoktól. Bizonyos terrorista szervezetek által elkövetett bűncselekményeket a szervezett bűnözés finanszíroz, míg egyes pénzügyi hatalmat szerzett bűnszervezetek olyan politikai ambíciókat mutatnak be, amelyeket a terrorizmus segítségével igyekeznek megvalósítani.²⁸

E kérdés részletes elemzése egy másik feltűnő hasonlóságot mutat: a terrorista vagy szervezett bűnözői csoport tagjainak hasonló a személyiségprofilja. Úgy tűnik, hogy a két entitás a tagjait a társadalmi vagy politikai csatlakozásoknak kitett és terhelt marginális társadalmi csoportokból toborozza. Ezeket az embereket az izgalom és a kockázatvállalás, a könnyű pénzszerzési lehetőség vonzza, nem fogadják el a társadalmi normákat.²⁹

A terrorizmus és a szervezett bűnözés alapvető jellemzőinek elemzése számos hasonlóságot tár fel. Mindkettő törvény által büntetendő. Az illegális tevékenységek gyakran magukban foglalják a legújabb technológiai fejlesztésekkel való visszaélést, és a bűncselekmények elkövetése során rendszeresen alkalmaznak, használnak új csúcstechnológiát, csúcstechnológiás eszközöket például a kommunikációra vagy a konspirációra. Egy másik közös jellemző illegális tevékenységeik részletes tervezése, előkészítése, valamint a legmagasabb szinten megvalósított konspiráció. Mindkét kriminális csoport tiszteletben tartja a szigorú fegyelmet, amely magában foglalja a szigorú viselkedési szabályokat és a büntetés belső rendszerét az engedetlenség

²⁷ MIJALKOVIĆ–BAJAGIĆ 2012: 521.

²⁸ MIJALKOVSKI 2003: 50.

²⁹ BOVENKERK–CHAKRA 2005: 9.

bármilyen formájával szemben. A szervezett bűnözést és a terrorizmust egyaránt tevékenységeik titkossága, az erőszak bizonyos célok vagy érdekek megvalósítása és a környezet megfélemlítése céljából történő felhasználása jellemzi.

Szervezettség

Amikor szervezetekről beszélünk, akkor legtöbbször egy hierarchikusan felépülő csoportra, társaságra vagy hivatalos szerv mintájára épülő alakulatra gondolunk, mint például a rendőrség vagy a katonaság.

A szervezett bűnözés korábban ismertetett definícióiban is megjelennek azok az elemek, mint az alá-fölé rendeltségi viszony, különböző szintű vezetők/vezetés, feladatmegosztás. Tipikus példája volt ennek Magyarországon a Magyar Róbert által vezetett és nevével „fémjelzett” „fekete sereg”, amely elsősorban olyan etnikai alapon szerveződő szervezett bűnözői csoport volt, amely súlyos bűncselekmények elkövetése céljából jött létre.

Számos terrorszervezet modellje a hadsereg, amely szintén szigorú, rendfokozatokon és beosztásokon alapuló tekintélyelv alapján működik (például IRA³⁰, FARC³¹ stb.). A kolumbiai Medellín és Cali kartellek, amelyek dominánsan az 1970-es években uralták a Dél-Amerika és az Egyesült Államok között folyó kábítószer-kereskedelmet, gyakran szintén hasonló alapon működtek. Minden nagy terror- vagy bűnszervezetnek van kijelölt vezetője, mint bármelyik hierarchikus alapon felépülő militáns szervezetnek. Kialakult azonban mindkét fajta szervezetben egy kevésbé formális, képlékenyebb hálózati struktúra is, amelyek dacolnak az osztályozással, és nagyobb döntéshozatali és cselekvési szabadságot, függetlenséget tesznek lehetővé közép- és alacsonyabb vezetői, és végrehajtói szinten is. Ennek okai elsősorban az utazási és kommunikációs technika fejlődésének tudhatók be. Az újfajta kommunikációs csatornák (internetalapú csevegőprogramok, online chatszobák, online játékok) egyrészt rejtettséget biztosítanak, másrészt bújtatott, gyors utasítást, feladat-végrehajtást, reakciót tesznek lehetővé.

³⁰ Irish Republican Army: Ír Köztársasági Hadsereg.

³¹ Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia: Kolumbia Fegyveres Erői.

A SZERVEZETT BŰNÖZÉS ÉS A TERRORIZMUS,
ILLETVE A TERRORISTA SZERVEZETEK
KÖZÖTTI KAPCSOLAT

Miért kell figyelmet fordítani a terrorizmus és a szervezett bűnözés kapcsolatára?

„A szervezett bűnözés és főként annak a határokon átnyúló, súlyosabb formái növekvő kihívás elé állítják a társadalmat, a rendvédelmi és az igazságügyi szerveket. A szervezett bűnözői csoportok nemzetközi tevékenységének horizontját az EU bővítése, a schengeni övezet létrehozása, valamint a virtuális térben létrejött platformok kitágították. A csoportok felépítésében a nemzeti jelleg mellett egyre jobban érvényesül a transznacionális hatás. A szervezett bűnözés színterei, erői, eszközei és módszerei az elmúlt években átalakultak.

A szervezett bűnözés gazdasági és közigazgatási terjeszkedési kísérleteit az illetékes szervek folyamatos ellenőrzés alatt tartják és gátolják.

A technikai fejlődéssel és vívmányainak elterjedésével folytatódik a biztonságot veszélyeztető, nehezen kontrollálható nem állami szereplők – például szervezett bűnözői körök, nemzetközi terrorszervezetek, kiberbűnözői csoportok, szélsőséges vallási közösségek, magánbiztonsági cégek, egyes nem kormányzati szervezetek és egyéb transznacionális hálózatok – súlyának növekedése a nemzetközi biztonságpolitikában. Ezek mögött sokszor nehezen azonosítható érdekek és csoportok húzódnak meg, és könnyen szolgálhatnak rejtett állami szándékokat. Mindez átrendezi és áttekinthetetlenbé teszi egyes térségek biztonsági helyzetét, ami hazánk számára is kihívást jelent. Veszélyforrás, hogy egyes nem állami szereplők – terrorszervezetek, terrorista csoportok, bűnszervezetek – is tömegpusztító fegyverek birtoklására és alkalmazására töreksenek, mivel velük szemben az elrettentés hagyományos módjai csak korlátozottan működőképesek.”³²

Sok európai országban a szervezett bűnözés és a terrorizmus közötti kapcsolat erősebb, mint valaha. Az európai dzsihádisták közel fele korábbi bűnöző. Bűncselekményeikből származó bevételeiket és kapcsolataikat fegyverek, hamis, hamisított dokumentumok beszerzésére és terrorista támadások finanszírozására használják fel.

Alain Rodier, a francia titkosszolgálat egy volt magas rangú tisztviselőjének véleménye szerint Nyugat-Európában olyan terrorista sejtek vannak alakulóban, amelyekbe felháborodott, csalódott migránsokat szerveznek be tapasztalt dzsihádisták. Ugyanakkor a terroristákkal üzletelő szervezett bűnözőknek nem áll érdekében, hogy a hatóságokat velük kapcsolatban információkkal segítsék. Ők a „háborús nyereszkezők”, akik a velük folytatott kereskedelemről élnek. Amíg ebből nyereségük van,

³² A Kormány 1163/2020. (IV. 21.) Korm. határozata Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról.

addig a szervezett bűnözés együttműködik a terroristákkal. Tehát ma a szervezett bűnözés a fegyverkereskedelemből, a migrációból, az olajüzletből, a műkincs- és kábítószer-kereskedelemből jelentős haszonra tesz szert, így érdeke az alaphelyzet (status quo) fenntartása.³³

Mozgatórugók

Számottevő átfedés tapasztalható a terrorizmus és a szervezett bűnözés motivációi között.

Mindkettő csoportalapú tevékenység, és fontos szociális motívumok játszanak szerepet mind a terrorszervezethez, mind a szervezett bűnözői csoporthoz való csatlakozás terén, így a barátság, szolidaritás, együvé tartozás, státusz, etnikai hovatartozás stb.

Az 1-es számú kockázati faktor bármely típusú tevékenységben való érintettségben az, ha bármelyik tagnak valamely családtagja érintett.

A terroristák és a hagyományos bűnözők gyakran ugyanazokat a bűncselekményeket követik el – egyazon okból –, legalábbis a pénzügyi források tekintetében, amely például droggereskedelem, bankrablás, illetve bármely gyors profittal kecsegtető bűncselekmény.

A különbség hosszú távon vehető igazán észre. A terroristák kiemelt támadásokat akarnak végrehajtani, amelyeknek célja a nyilvánosság érdeklődésének felkeltése, ezen keresztül a félelem, a bizonytalanság megteremtése, amely végül – reményeik és törekvésük szerint – valami szociális vagy politikai változás kialakításához vezet, vagy egyszerűen a hatalom megszerzéséhez (ISIS), amelyet követően az új struktúrát maguk alakítják ki (új rend). Ugyanakkor gyakran maguk is azt hiszik – egyes esetekben csak el akarják hitetni –, hogy egy bizonyos társadalmi csoport nevében tevékenykednek, amelyet meg kívánnak védeni vagy fel akarnak szabadítani, ezért gyakran az önfeláldozás legmagasabb szintjére irányuló (öngyilkos merénylet) szándékokat is kifejeznek.

Ezzel szemben a bűnözőket kizárólag a haszonszerzés, a pénz mozgatja, nem érdekli őket sem a publicitás, sem a politika, hacsak az nem hoz nekik hasznot (például Pablo Escobar³⁴ elnökválasztáson való indulási törekvése).³⁵

³³ DEZSŐ 2016.

³⁴ Pablo Emilio Escobar Gaviria (1949–1993) kolumbiai kábítószer-terrorista, a Medellín kartell alapítója és vezetője.

³⁵ WITHER–MULLINS 2016: 71.

A mexikói kartellek gyakran lefejezik riváisaikat, videóüzeneteket tesznek közzé, nyíltan vállalják cselekedeteiket, aminek célja azonban nem más, mint az ellenérdekű fél megfélemlítése, a terület, az üzleti befolyás védelme vagy mindkettő kiterjesztése céljából.

Hasonlóképpen követnek el a szervezett bűnözői csoportok alkalmanként politikai merényleteket is politikusok és más prominens személyek ellen, azonban ennek célja lehet saját maguk védelme és a tiltott ügyleteik, üzleteik, vállalkozásaik megvédése (például az olasz maffia, illetve a Vörös Brigádok által a volt olasz miniszterelnök, Aldo Moro 1978-as meggyilkolása stb.).³⁶

A bűnözés és a terror kapcsolata, konvergenciája

A terrorizmushoz köthető személyek egyre több olyan bűncselekményt követnek el, amely elsősorban önmaguk mindennapi finanszírozása miatt szükséges, mivel az ehhez szükséges anyagi eszközöket, valamint a terrorcselekmény elkövetéséhez szükséges pénzt valahonnan elő kell teremteni.

A terror és bűnözés konvergenciájának korlátai is vannak – habár nem általános elrettentő faktor, de a dekonspiráció veszélye jelentős mértékben megnő, amikor a terroristák maguk követnek el önálló, nem terrorcselekményhez köthető bűncselekményt, valamint amikor együttműködnek olyan bűnözőkkel is, akik nem ugyanazon az ideológiai alapon szerveződtek, mint ők. A terroristák és a bűnözők akkor lépnek „szövetségre”, és folytatnak együttműködést, ha az mindkét oldal számára előnnyel kecsegtet. Egyértelmű az, hogy a terroristáknak vannak bűnözői kompetenciái, viszont arra kevés bizonyíték van, hogy a terrorista taktikák bűnözői körökben terjednek.

Sok a példa a terrorizmus és a bűnözés közötti átfedésre, de nem bizonyított, hogy ezek az interakciók elmélyülnek, hosszabb ideig tartanak vagy számottevőké lennének. Nincs arra sem egyértelmű bizonyíték, hogy ezek a szervezetek összeolvadnának, ami egy újfajta globális fenyegetés lenne.

Fentiek alapján legalább négyféle egymást átfedő kapcsolatot lehet beazonosítani a szervezett bűnözés és a terrorizmus között:

- interakció, átfedések, közös cselekvés, amikor a terroristák és a bűnözők érdekazonosság mentén együttműködnek, esetenként versenyeznek;
- eltulajdonítás/másolás (ún. copycat), amikor az egyik használja a másik módszereit (például a terroristák bűnügyi képességeire támaszkodnak – a bűnözők a terroristák taktikáit használják);

³⁶ WITHER–MULLINS 2016.

- asszimiláció (beolvadás), amikor hibrid szervezetek jönnek/jöhetnek létre, amelyekben rendszeresen terroristák, illetve bűnözők is részt vesznek, és nehéz megállapítani, melyik a domináns tevékenység;
- transzformáció (átalakulás), amikor személyiségbeli (identitásbeli) változás jön létre az adott szervezetben.³⁷

ÖSSZEFOGLALÁS

A szervezett bűnözés legsúlyosabb vetületei elsősorban a fegyvercsempészet, a kábítószer-kereskedelem, az emberkereskedelem és a jövedéki termékek illegális kereskedelme. Ez rámutat arra, hogy miért jelent igazából veszélyt a szervezett bűnözés, mivel ezek a tevékenységek önmagukban is destabilizálhatnak egy országot, egy térséget, és az emberi jogok súlyos megsértését is eredményezhetik, ami számos esetben erőszakos bűncselekmények elkövetésével jár együtt.

A jogelméletekben eddig is sok erőfeszítést tettek a terrorizmus és a szervezett bűnözés közötti kapcsolatrendszer feltérképezésére, vizsgálatára, megértésére és magyarázatára. Érzékelhető, hogy a gazdaság globalizációja kedvező feltételeket teremtetett a terrorista szervezeteknek és a bűnözői csoportoknak, hogy összehangolják tevékenységüket, együttműködjenek és megosszák erőforrásaikat, míg a nemzeti és nemzetközi jogszabályok sajnos nem tartanak lépést a szervezett bűnözés és a terrorizmus fejlődésével, azok harmonizációja nem naprakész, nem elégséges. Nyilvánvaló, hogy ezeknek a jelenségeknek az egyetlen módja egyfajta olyan kölcsönös együttműködés, amely magában foglalja az adatcserét, a közös és egységes megközelítést a terrorizmus és a bűnözés közötti kapcsolatok „szakadására”, valamint az érintett nemzeti és nemzetközi intézmények közös fellépését, beleértve ebbe a közös képzési rendszerek felállítását is. Ban Ki-moon volt ENSZ-főtitkár többször hangsúlyozta, hogy a nemzetközi közösségnek erre a problémára adott válaszában olyan koordinálnak és globálisnak kell lennie, mint amilyen az emberkereskedelem és a kábítószer-kereskedelem elleni küzdelem.

Minden nemzetközi szervezett bűnözési formáció és terrorista csoport konspiráltan működik. Mindkettő megfélemlítést, könyörtelenséget és erőszakot alkalmaz a többnyire polgári célpontok ellen. Hasonló taktikákat használnak, mint például az emberrablás, az emberölés és a zsarolás. Mindkét típusú szervezetben erős a csoport irányítása az egyén felett. Mindkettő az első műveleteket, például a törvényes üzletet vagy a jótékonyági szervezeteket használja, hogy elhomályosítsa

³⁷ WITHER–MULLINS 2016: 72.

tevékenységét és forrásait. Mindkét típusú bűnözői körnek leplezett, álcázott gazdaságokat és hálózatokat kell használnia az emberek, az áruk és a fegyverek, valamint a pénz mozgatására. A terroristák a meglévő bűnözői hálózatokat használják a logisztikai, beleértve a pénzügyi tevékenységek, műveletek végrehajtására is. Egyes terroristák akár fedőcégeket, vállalatokat, társaságokat hoznak létre a pénzmosáshoz, míg mások titkos tevékenységet folytatnak, és szövetséget alakítanak a szervezett bűnözői csoportokkal.

Napjainkban a terrorista csoportok és a szervezett bűnözői hálózatok közötti konvergencia olyan mértékű, hogy egyetlen népcsoport egyidejűleg bűnügyi és terrorjellegű szervezet is lehet. Például a csecsen terroristák elsődlegesen érdekeltek lehetnek egy független állam létrehozásában, ugyanakkor az instabilitás mértékének fenntartásában is, és a rendkívül jövedelmező bűncselekmények elkövetésében, valamint a kölcsönösen előnyös szövetségek megkötésében, fenntartásában. Ebben a tekintetben a terroristák a transznacionális bűncselekmények elkövetésével ugyan közvetlen üzleti tevékenységet folytatnak, azonban ezzel az ideológiájukat nem veszélyeztetik, kizárólag üzleti megállapodások kötnek.

Ezután a terroristák közvetlenül vesznek részt a szervezett bűnözésben, de eltávolítják a közvetítőt, így tartva fenn az ideológiát anélkül, hogy azt felfednék. Az ideológia helyettesíti, majd felváltja a nyereségmótvumot. Nem utolsósorban a terrorista szervezetek elkezdtek használni a törvényes vállalkozásokat, a civil szervezeteket (NGO-k³⁸) az önálló bűncselekmények elkövetése kapcsán, valamint készség szintjén elsajátították a pénz határokon átnyúló mozgatását, a hawala rendszer használatát.

Az Európai Unió Gazdasági és Szociális Bizottsága az alábbi véleményt fogalmazta meg a civil társadalom részvételével kapcsolatosan a szervezett bűnözés és a terrorizmus elleni küzdelem tárgykörben:

„A terrorizmus és a szervezett bűnözés két külön probléma: a terrorizmusnak politikai céljai vannak, és az európai társadalmakra azok történelmének bizonyos időszakaiban sújt le, a szervezett bűnözés pedig közrendi, a társadalmat folyamatosan érintő probléma.”³⁹

Nemzetközi szinten találhatók átfedő területek a szervezett bűnözés és a terrorizmus között, mint például az illegális fegyver- és kábítószer-kereskedelem is. Az egyik ilyen jellemző terület például a zsarolás, amely bűncselekmény a terrorizmus és a szervezett bűnözés kapcsán mint jelenség figyelhető meg. A terrorista csoportok gyakran maffiajellegű szervezetekként fejtik ki bűnös tevékenységüket. Az általuk

³⁸ Nongovernmental organization: nem kormányzati szervezet.

³⁹ Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006.

így elkövetett bűncselekményekből: kábítószer-, fegyver- és emberkereskedelemből, hitelkártyacsалásokból, rablásból, zsarolásokból, tiltott szerencsejátékok szervezéséből, ezek elkövetéséből származó jövedelemből finanszírozzák önmaguk fenntartását, valamint magát a terrorcselekmény elkövetését.

A szervezett bűnözés alapvető érdeke a törvény és az igazságszolgáltatás kijátszása, a jogállamiság hatókörének csökkentése velük szemben, egy más, „törvényen kívüli” vagy saját, sajátos törvényekkel rendelkező, az állam hatókörén kívüli, „párhuzamos társadalom” létrehozása.

Európa bizonyos, például a közelmúltban háború sújtotta részein mind a szervezett bűnözőkkel, mind a terroristákkal összefüggésbe hozható csoportok, társadalmi szervezetek (például Bosznia és Hercegovina) törekvéseikkel igyekeznek elérni az állam meggyengítését a terror és a korrupció mesterségesen magas szinten tartásával, valamint törekvésükkel a politikai rendszer megváltoztatására.

A terrorizmus és a szervezett bűnözés által előidézett problémák megoldására az egyik válasz annak a fajta jogállamiságnak a megvalósítása, amely az erről azonosan gondolkodó nemzetek bevonásával, közös értékrendjük mentén, közös védelmi vonal kialakításával biztosítja a biztonság, biztonságérzet és szabadság egyensúlyát, a rendészeti, titkosszolgálati és igazságügyi szervek közös fellépését ezen feszítő és súlyos társadalmi problémák ellen, a megszüntetésük érdekében.

A terrorizmus és a szervezett bűnözés elleni küzdelem operatív része az állam feladata (különösen a rendvédelmi-rendészeti: köztük a határrendészeti, vámigazgatási, valamint a titkosszolgálati, illetve igazságügyi szerveké), amelyeknek olykor egyenként, olykor egymással együttműködésben garantálniuk kell polgáraik szabadságát és biztonságát. Az állami intézkedéseknek meg kell őrizniük a szabadság és a biztonság közötti egyensúlyt, tiszteletben kell tartaniuk az alapvető értékeket (emberi jogok és egyetemes szabadságjogok) és a demokratikus értékeket (mint a jogállamiság alapértékei).⁴⁰

A terrorizmus és a szervezett bűnözés helyi és globális szinten is a legjobban konspirált tevékenységet takaró bűnözési formákkal jár együtt.

A szervezett bűnözés és a terrorizmus összefüggéseinek, kölcsönhatásainak vizsgálatából megállapítható, hogy a terrorista csoportok és tagjaik az eszmerendszerükön, kapcsolatrendszerükön, valamint a szükségleteik finanszírozásán keresztül közvetett vagy közvetlen módon kapcsolatba kell hogy kerüljenek a nemzetközi szervezett bűnözés más területeivel, amelynek során esetenként maguk is szervezett bűnözői tevékenységet folytathatnak.

⁴⁰ Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006.

A szervezett bűnözés, a terrorizmus erői azonban továbbra is jelentősen különböznek egymástól, elsősorban azok célkitűzései és elkövetési magatartásuk alapján. Mindkét csoport tevékenysége nehezen kiszámítható és felderíthető. Éppen ezért kell folyamatosan monitorozni a tevékenységeiket, hiszen az ellenük való sikeres fellépés egyik feltétele a közöttük lévő kapcsolatrendszer megállapítása, a csoportok feltérképezése, bomlasztása a rendelkezésre álló eszközökkel, módszerekkel.

Nem szabad már külön kezelni a terrorizmustól a pénzmosást, és a szervezett bűnözéstől az embercsempészetet sem. Fel kell ismerni, hogy ezen egymáshoz kapcsolódó szervezetek ismeretének, illetve a létrejött biztonsági kihívásoknak nemcsak a bűnüldözői, hanem a nemzetbiztonsági szemléletű tevékenységben is érvényesülni kell.

Létezik olyan nézet,⁴¹ amely szerint a titkosszolgálatok által alkalmazott eszközök hatékonyabban váltják ki az elérni kívánt eredményt, mint a hagyományos erőszak-, illetve rendvédelmi szervezetek.

A szervezett bűnözés és a terrorizmus esetében is igaz, hogy az ellenük történő hatékony fellépés, az ellenük történő küzdelem akkor eredményes, ha rendelkezünk a velük kapcsolatos releváns információkkal, be tudjuk részben vagy egészben azonosítani tagjaikat, a csoportot, a szervezeten belüli hierarchiájukat.

Az ellenük történő eredményes fellépés igazából csak összehangolt, szoros, azonos értékeken és célokon nyugvó, nemzetközi együttműködéssel megvalósuló, a rendelkezésre álló társadalmi, bűnügyi, titkosszolgálati, gazdasági és politikai összefogással, az eszközök és módszerek széles körű, mindenre kiterjedő alkalmazásának lehetőségével jelenthet reális, megbízható és hosszú távú megoldást. A nemzetbiztonsági és a terrorelhárító szolgálatok, titkosszolgálatok tevékenységének társadalmi megítéltsége is nagymértékben függ attól, hogy e kétfajta fenyegetéssel szemben milyen hatékonysággal tudnak fellépni, mennyire képesek megelőzni a bűncselekményeket (prevenció).

FELHASZNÁLT IRODALOM

- BERDAL, Mats – SERRANO, Mónica (2002): *Introduction*. In BERDAL, Mats – SERRANO, Mónica (szerk.): *Transnational Organized Crime and International Security*. London: Lynne Rienner Publishers, 1–11. Online: <https://doi.org/10.1515/9781626370197>
- BOVENKERK, Frank – CHAKRA, Bashir Abou (2005): Terrorism and Organized Crime. *Forum on Crime and Society*, 4(1–2), 3–16.
- DÁNOS Valér (1999): *Kriminológiai ismeretek, bűnözés, bűnözéskontroll*. Budapest: Corvina.

⁴¹ MATUS 2003.

- DEZSŐ András (2016): A családott migránsokból szervezhetnek terrorista sejteket. *Index*, 2016. március 9. Online: https://index.hu/kulfold/2016/03/09/francia_exhirszerzo_az_indexnek_a_csalodott_migransokbol_servezhetnek_terrorista_sejteket
- GELLÉR Balázs – HOLLÁN Miklós (2004): *A szervezett bűnözés arcai*. Budapest: Rejtjel.
- ISTVANOVSKI László (2015): A szervezett bűnözés elleni harc új stratégiája és taktikája. *Hadtudomány*, (1–2), 139–143. Online: <https://doi.org/10.17047/HADTUD.2015.25.1-2.139>
- KANCSAL Kitti (2013): Terrorizmus egykor és ma – avagy a büntetőjog eszközei a terrorizmus elleni harcban. *ujbtk.hu*, 2013. február 7. Online: <https://ujbtk.hu/dr-kancsal-kitti-terrorizmus-egykor-es-ma-avagy-a-buntetojog-eszkozei-a-terrorizmus-elleni-harcban/>
- KIRIPOVSZKY Csaba (2007): Az emberkereskedelem és a szervezett bűnözés kapcsolata a prostitúció tükrében. *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, 8 (Különszám), 75–81.
- KOVAČEVIĆ, Sreten (1992): *Terorizam i Jugoslavija (Terrorism and Yugoslavia)*. Belgrád: Arkada.
- KUSSBACH Erich (2015): *Nemzetközi és európai büntetőjog*. Budapest: Szent István Társulat.
- MATUS János (2003): *Hatalom, konfliktus és kooperáció a nemzetközi rendszerben*. Terror és háború képei a médiában konferencia, 2003. január 31.
- MIJALKOVIĆ, Saša – BAJAGIĆ, Mladen (2012): *Organizovani kriminal i terorizam (Organized Crime and Terrorism)*. Belgrád: Kriminalističko policijska akademija.
- MIJALKOVSKI, Milan (2003): *Terorizam i protivteroristička borba (Terrorisms and Antiterrorist Activities)*. Belgrád: Vojna Akademija.
- NYITRAI Endre (2015): A szervezett bűnözés története. *Rendvédelem-történeti Füzetek*, 25 (43–44–45–46), 47–62. Online: <https://doi.org/10.31627/RTF.XXV.2015.43-44-45-46N.47-62P>
- RÉPÁSI Krisztián (2018): Az Európai Unió belüli terrorizmus tendenciái és jellegzetességei a TE-SAT 2018 kiadvány tükrében. *Stratégiai Védelmi Kutatóközpont – Elemzések*, (16). Online: https://www.researchgate.net/publication/326958157_Az_Europai_Unio_beluli_terrorizmus_tendenciai_es_jellegzetessegei_a_TE-SAT_2018_kiadvany_tukreben
- VÁRHALMI A. Miklós (2008): Az új nemzetbiztonsági kihívások hatása a nemzetbiztonságra, különös tekintettel a nemzetközi terrorizmusra és a szervezett bűnözésre. *nemzetbiztonsag.com*. Online: https://www.nemzetbiztonsag.com/docs/tanulmany/nemzetkozi_terrorizmus.pdf
- WITHER, James K. – Mullins, Sam (2016): *Combating Transnational Terrorism*. Szófia: Procon.

Egyéb források

2006. évi CI. törvény az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezmény kihirdetéséről (2019. 03. 25. hatályos állapot)
- A Kormány 1163/2020. (IV. 21.) Korm. határozata Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról
- Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (2006): A civil társadalom részvétele a szervezett bűnözés és a terrorizmus elleni küzdelemben. *Az Európai Unió Hivatalos Lapja*, 2006. december 13., 147–156. Online: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:318:0147:0156:-HU:PDF>